Покана за архиерейска Божествена Света по случай деня на Св. Мъченик Трифон (Трифонов ден)

На 1.2.2015 (неделя) в нашия храм ще бъде отслужена архиерейска Божествена Света литургия от браницки епископ Григорий, викарий на Софийския Митрополит, по случай деня на Св. Мъченик Трифон (Трифонов ден).

Приканваме всички Боголюбиви братя и сестри да вземат молитвено участие в Богослужбата.

Пренасяне мощите на свещеномъченик Игнатий Богоносец

Св. Игнатий Богоносец, епископ АнтиохийскиЗаместникът на първия антиохийски епископ Еводий, знаменитият антиохийски свещеномъченик св. Игнатий Богоносец приел мъченическа смърт през времето на император Траян (98-117 г.). Той бил разкъсан от зверовете в Римския цирк Максимус. Като пшеница той бил смлян чрез зъбите на зверовете и се превърнал в бял хляб за Бога, както предварително сам говори за себе си. Верни християни събрали с благоговение оглозганите му кости и ги върнали в неговия град, където "за пръв път учениците бидоха наречени християни" (Деян. ап. 11:26). Това станало през 107 година.

Преди арабските мюсюлмани да заемат Антиохия в 637 г. светите му мощи били отново върнати в Рим, където почиват в църквата "Св. Климент". Тези две пренасяния на св. Игнатиевите мощи светата Църква възпоменава на днешния ден.

© Жития на светиите. Синодално издателство, София, 1991 година, под редакцията на Партений, епископ Левкийски и архимандрит д-р Атанасий (Бончев).

Св. Исаак Сирин (Исаак Сириец), епископ Ниневийски

Житие на преподобния наш отец Исаак Сирин

Свети Григорий Двоеслов, папа Римски, в своя диалог с дякон Петър разказва следното за свети Исаак.

По времето на древните готи близо до град Сполето живеел праведен мъж на име Исаак; той прекарал тук до края на владичеството на готите и мнозина жители на Рим го познавали. Особено много почитала свети Исаак една девойка Грегория, която живеела в Рим при храма на Пресвета Богородица. В дните на младостта си Грегория била сгодена, но когато дошло време за бракосъчетанието, побягнала в църквата, с желание да получи монашески образ. Преподобни Исаак отървал Грегория от родините й, които насила искали да я извлекат от храма, и с Божието съдействие я постригал за монахиня. Така Грегория презряла земния жених и се удостоила с небесен годеж.

Свети Григорий Двоеслов научил твърде много неща за Исаак от честния отец Елевтерий, който бил в близки отношения с преподобния, и онова, което той разказвал за него, напълно се потвърждавало от другите сведения за живота му. Исаак не бил родом от Италия, но тук ще опишем само онези чудеса, които е извършил в тази страна.

Когато преподобни Исаак пристигнал от Сирия в Сполето, първо влязъл в църквата; помолил клисарите да му разрешат да се моли толкова време, колкото желае, дори ако поиска да остане в храма и през нощта, когато вече ще бъдат затворени църковните врати. И като застанал на молитва, прекарал в църквата без почивка две денонощия и половина. Един от клисарите, който бил горд – и тази гордост го довела до греха, като възбудила у него несправедливо негодувание срещу преподобния, – като забелязал това, започнал да се подиграва на свети Исаак с оскърбителни думи, наричал го лицемер, който престорено се моли почти три денонощия, за да си спечели известност. После се приближил до преподобния, ударил го по бузата и настоявал със срам да напусне храма като лицемер. И в същия миг клисарят бил постигнат от наказание: по Божие допущение внезапно го нападнал нечист дух и като му причинявал силни мъки, го хвърлил в нозете на Божия човек с вик: “Исаак ще ме изгони!” Допреди нечистият дух да обяви името, никой не знаел как се нарича странникът. Преподобният се навел над измъчвания и нечистият дух веднага го оставил.

Вестта за това, което станало в църквата, бързо се разнесла из града и мъже и жени, богати и бедни, веднага забързали към храма, за да поканят у дома си Божия угодник; едни му обещавали да уредят манастир с владения и имения, други искали да му дадат храна и всичко необходимо за живеене. Но рабът на Всесилния Бог отхвърлил всичко, което му предлагали: излязъл от града и недалеч намерил пустинно място, където си направил малка килия.

При него започнало да се стича множество народ: като виждали добродетелния му живот, някои от идващите се възпламенявали от любов към вечния живот и под ръководството на преподобния се посвещавали на служба Богу; така бил създаден манастирът. Когато учениците на свети Исаак го молели заради манастирските нужди да приема даровете, които му донасят,

той, който твърдо пазел любовта към нищетата, отговарял: щом монахът придобива имане, вече не е монах; така се боял да не изгуби бедността си, както богаташът скъперник се страхува да не изгуби съкровищата си.

Свети Исаак бил надарен с пророчески дух; поради чудесата и своя сияен като светлина добродетелен живот станал известен на всички жители на тази страна. Веднъж, когато се свечерявало, той наредил на братята да нахвърлят в градината всички лопати, които се намерят в манастира, и когато на другия ден станали за сутрешните молитви, преподобният им казал: към изгрев слънце пригответе храна за нашите работници. После, когато в посоченото време храната била приготвена, Исаак наредил да я вземат и се упътил с братята към градината; тук намерили толкова работници, колкото лопати били донесли вечерта. Тези хора били крадци, които се промъкнали в градината за грабеж; но като влезли се отказали от намерението си, взели лопатите, които били там, и започнали да работят, докато дошъл преподобният; през това време те прекопали всичката необработена земя. Като се приближил към тях, Исаак казал:

– Радвайте се, братя! Оставете работата, защото през нощта добре се потрудихте.

Той им дал храната и ги поканил да се подкрепят, и да отпочинат от труда си. Когато се нахранили, преподобният се обърнал към тях с думите:

– Отсега нататък оставете всяко желание да вършите лоши неща; ако ви е нужно нещо от градината, влезте открито, поискайте каквото ви трябва и го вземете с благословение, а кражбата оставете.

След това преподобният наредил да им дадат толкова пшеница, колкото поискат. Така онези, които били влезли в градината с лоши намерения, излезли оттам без грях, с благословение, като носели и награда за труда си.

Друг път при Исаак дошли странници, облечени в дрипи, и го молели да им даде дрехи. Като им казал да почакат малко, преподобният извикал при себе си един от учениците и му казал тайно:

– Иди в горичката зад манастира, там на едно място има дърво с хралупа; вземи дрехите, които намериш в нея, и ги донеси тука.

Братът се отправил натам и наистина намерил скрити дрехи в хралупата; взел ги всичките и ги предал на учителя. Като получил дрехите, Божият угодник ги дал на странниците с думите:

– Понеже сте голи, вземете и се облечете.

Те ги взели и разпознали собствените си дрехи, които нарочно били скрили; обхванал ги голям срам, защото, като мислели с лъжа да придобият чужди дрехи, те отново получили своите.

Случило се също, че един благочестив човек изпратил на преподобния по слугата си две кошници с храна, като просел молитвите на светеца. Слугата скрил едната кошница по пътя, а другата донесъл на Божия угодник, като предал молбата на този, който го изпратил. Свети Исаак приел кошницата мълчаливо, после дал такова наставление на слугата:

– Аз приемам даровете, а ти внимавай с кошницата, която скри по пътя: в нея е влязла змия и ако не се предпазиш, ще те ухапе.

Тези думи засрамили слугата и събудили у него страх, но и радост при мисълта, че е научил за змията, от която можел да умре.

Така разказва свети Григорий Двоеслов за преподобния Исаак Сирин. От него е запазена книгата “Подвижнически слова”, в която са събрани твърде полезни наставления за монасите. Заради своя живот самият той се удостоил от Бога да бъде записан в книгата на вечния живот и заедно със сонма на светиите предстои пред Словото на Отца, Христа, Божия Син, на Когото заедно с Отца и Светия Дух слава навеки. Амин.

© Жития на светиите, преведени на български език от църковно-славянския текст на Четиминеите (“Четьи-Минеи”) на св. Димитрий Ростовски.

Св. преподобни Ефрем Сириец (Ефрем Сирин)

Църковният учител преподобни Ефрем Сирин се родил към 306 г. през времето на Константин Велики (306–337 г.) в град Низибия (Низибия, или Низибида, – голям и многолюден град в Месопотамия), провинция Мигдония, която граничела с Персийското царство. Според сирийски актове той бил син на езически жрец, но според указания в собствените му съчинения неговите родители били прости земеделци и добри християни. Между неговите прадеди и сродници имало няколко мъченици и самият той бил възпитан в страх Божи от ранно детство.

На сън била открита на майка му бъдещата слава на нейния син. С особено видение през време на неочакваното му престояване в тъмница, където бил затворен по недоразумение, той самият бил призован към духовно вглъбяване и молитвено внимание в изявите на Божия промисъл. Наскоро след излизане от тъмницата той напуснал света и се отдалечил при отшелниците в планината, където станал ученик на Св. Яков, който в 314 г. заел Низибийската епископска катедра. Той скоро придобил славата на велик молитвеник и мъдър наставник, а някои братя имали видения, които свидетелствували, че на св. Ефрем била дадена особена благодат от Св.

Дух да проповядва и поучава християните.

През своя дълъг молитвен живот преподобни Ефрем посетил много страни, взел участие със своя епископ Яков Низибийски в Никейския I Вселенски събор (325 г.), а според някои предания бил и в египетските пустини при великите нитрийски подвижници.

Но повечето от своето време той посвещавал на молитва и на писане проповеднически и изяснителни книги. Той писал полемични книги дори и в стихове, например срещу Аполинарий Младши, и изтълкувал стих по стих цялото Св. Писание. До наше време са се запазили много негови беседи, наставления, проповеди, увещателни слова към монасите, тълкования на Св. Писание, много съчинения по догматически въпроси, много молитви и песнопения, предназначени за богослужебна употреба и известната на всички негова великопостна молитва "Господи и Владико на моя живот…", плод на велик духовен опит. Според преданието, той написал около 300 стихотворения и чрез тях толкова успешно противодействувал на еретическите учения, че еретиците го нападнали с оръжие, като едва не го убили. Това не охладило неговата ревност да разпространява божествените истини, тъй че мнозина го наричали "Сирския пророк".

Предмет на неговите беседи и поучения били предимно смирението, помненето на смъртта и съда, покаянието, благоговението пред Бога, бдителността към самия себе си, борбата с гордостта, всъщност всичко – проникнато от радостното упование на Божията милост. Св. Григорий Нисийски (331–394 г.) писал за него – "за Ефрем да плаче било същото, каквото за другите да дишат: ден и нощ по лицето му се леели сълзи, но лицето на Ефрем сияело от това."

В 338 г. умрял покровителят на Ефрем, св. Яков Низибийски, а през 350 г. Сепор II (309–380 г.) превзел Низибия, и преподобни Ефрем се преселил в Едеса, град разположен на половината път между Низибия и Антиохия. Като по-близък до тази столица на Изтока, този град бил видимо по-голям, по-оживен и изпълнен с повече съблазни.

За своето препитание преподобни Ефрем се наел да работи в една баня, а в свободното си време проповядвал словото Божие на езичниците, но все пак той се теготил от живота в големия град и по съвета на някой си старец Юлиан отишъл на подвиг в една от съседните на Едеса планини. Обаче на същия старец било открито във видение, че Ефрем е избран от Бога за вразумяване на съотечествениците, и Ефрем като се върнал в града, отново се заел с тълкуването на Св. Писание. Проповедта му привличала към него мнозина. Той отново започнал да се отегчава от постоянното струпване на народа около него и поискал отново да се отдалечи в пустинята. Но по пътя му се явил ангел: "Къде бягаш ти, Ефреме?"

– Искам да живея в безмълвие, затова бягам от мълвата и от изкушенията на света.

– Убой се, за да не се изпълни над тебе написаното слово: "Ефрем е подобен на млад вол, който иска да освободи шията си от ярема…"

Ефрем се засрамил и се върнал към своето служение. За успеха на работата си той основал в Едеса училище, от което по-късно излезли много знаменити учители на Сирийската църква. Впрочем, понякога той все пак се отдалечавал за безмълвие и молитвен подвиг в пустинята и дори основал недалеч от Едеса малка обител – но след това наново се връщал в Едеса, където с поученията си привеждал към покаяние и придобивал за Бога много души.

Голям приятел на св. Ефрем бил преподобни Авраамий Затворник (336 г.). Те двамата често се посещавали един друг и прекарвали известно време в благочестиви беседи.

Невероятно било смирението на св. Ефрем Сирин. Настъпил смут един ден в Низибия, докато той бил още там. Градът бил развълнуван от новината, че дъщерята на виден търговец очаквала дете от Ефрема "светията". Самият преподобен не отхвърлил клеветата, виждайки и в тая неочаквана беда някакъв Божи промисъл. Запитан пред свидетели от самия владика св. Яков, Ефрем паднал в нозете му и с голямо съкрушение промълвил: "Наистина, отче мой, аз съгреших и съм виновен!" Всички изтърпнали пред това несъмнено признание на най-лошите слухове. Само светият старец Яков не изоставил своя послушник и Ефрем продължил да живее при него. Идва и денят, когато бащата на грешната девойка и в присъствие на епископа дава детето в ръцете на бедния Ефрем.

– Ето син ти, гледай си го!

– Наистина, отци мои, аз съм много грешен. Но умолявам ви: Молете се за мене, дано бъда помилван от Бога!

Героично понесеният срам от невинния Божи човек скоро бил стократно възмезден. Сам Бог му внушава, как да възвърне доброто си име. В препълнения храм на един празник го видели да влиза през народа и да се запътва към св. Яков с детето на ръце. Взел разрешение от него и за общо изумление той се възкачил на амвона, вдигнал нависоко пеленачето и с висок глас му казал:

– Заклевам те в името на Господа Иисуса Христа, открий ни истината! Кажи, кой е баща ти!

– Ефрем, домакинът на митрополията! – три пъти повторило пеленачето. Цялата църква коленичила, а от очите на злодумците течели горчивите сълзи на разкаянието, и всички се втурнали да молят за неговата прошка. Преподобният кротко ги увещавал никого да не осъждат прибързано.

Веднъж св. Ефрем Сирин имал видение. Видял на сън извисен до небето огнен стълб и чул глас: "Ефреме, Ефреме! Какъвто виждаш този огнен стълб, такъв е и Василий, архиепископът на Кесария Кападокийска!" Понеже не знаел гръцки език, а само родния си сирийски св. Ефрем Сирин, придружен от преводач, се отправил за Кесария и заварил Василий по време на проповед в храма. Умилен от това видение, Ефрем започнал гласно да слави Василия, а след службата те се запознали и беседвали приятелски. И двамата отдавна вече знаели един за друг. Василий Велики го запитал:

– Честний отче, защо ти не си ръкоположен за презвитер, като си достоен за това?

– Аз съм грешен, владико – отвърнал Ефрем.

– О, ако бих могъл да имам само твоите грехове! – въздъхнал Василий и добавил:

– Да преклоним колене!

И когато коленичили, св. Василий възложил ръце върху Ефремовата глава и го ръкоположил за дякон. След това св. Ефрем чудесно проговорил гръцки, прекарал още три дни при Василий, който го ръкоположил и за свещеник и се завърнал в Едеса. Там той продължил предишния живот, прекарвайки в молитва и писане на своите назидателни поучения, като винаги избягвал човешката почит и временната слава. Един път народът искал насила да го улови и да го постави за епископ, но той се преторил на луд и тичал по града, влачейки дрехата си, докато за епископ бил посветен друг.

Преподобни Ефрем малко спял, малко се хранел – колкото да не умре от изтощение. Денем и нощем пребивавал в молитви и сълзи, мислейки за Страшния съд, за който много писал и говорил. За него казвали съвременниците, че се уморявала устата му да говори, но не и умът му. А благодатта Божия била толкова изобилна в него, щото той молел понякога Бога: "Намали вълните на благодатта Си!"

Преживял богоугодно много години, преподобни Ефрем Сирин тихо отминал във вечността, като своевременно написал знаменития си Завет към учениците си, понеже му било открито, кога ще умре. Той починал в ръцете на един от любимите си ученици през 373 година. Съгласно завещанието му, погребали го в края на градските гробища, където заравяли бедните странници. По-сетне неговите нетленни мощи били положени в гробницата на едеските епископи в една от градските църкви. Днес неговият гроб се показва в крайградския манастир "Св. Сергий". Части от светите му мощи се съхраняват в храма "Св. Преображение" на Синайския манастир.

Свети Ефрем Сирин е един от древните отци, които са най-рано преведени на старобългарски език. Св. Йоан Рилски цитира неговия "Паренесис" ("Увещание") в своя Завет.

© Жития на светиите. Синодално издателство, София, 1991 година, под редакцията на Партений, епископ Левкийски и архимандрит д-р Атанасий (Бончев).

Пренасяне мощите на св. Йоан Златоуст

Църковни песнопения

Тропар, глас 8

> *От твоите уста, подобно на светлина от огън, като възсия благодатта просвети вселената:*
> *не световните съкровища на сребролюбието потърси, а висотата на смиреномъдрието ни показа, но с твоите слова, като ни учиш, отче Иоане Златоусте, моли Словото, Христа Бога да се спасят нашите души.*

Кондак, глас 1, подобен: Лик ангелский

> *Светата Църква таинствено се развесели с възвръщането на твоите ценни мощи*
> *и, скрила ги като злато многоценно, на тези, които ти пеят,*
> *неосъдно предават чрез твоите молитви изцелителна благодат, Иоане Златоусте.*

Св. преподобни Ксенофонт и Мария и синовете им Йоан и Аркадий

Преподобни Ксенофонт, съпругата му Мария и техните синове Йоан и Аркадий живели през V век в Цариград. Ксенофонт бил знатен патриций и Бог благословил християнският му брак с двама сина – Йоан и Аркадий. Голямо било благочестието на този богат велможа, който вършил всичко, за да даде на любимите си деца съвършено възпитание не само чрез едно блестящо образование, но и с личния си образцов пример на крайно добродетелен християнин. За да обогати техните знания, той ги изпратил да се учат в стария финикийски град Бейрут, където по онова време имало прочуто училище. При изпращането им благородният баща произнесъл дълго и прекрасно наставление, което е достатъчно за цял учебник по истинско християнско възпитание.

Придружени от своите слуги, благородните младежи се качили на наетия кораб и попътния

вятър опънал платната, за да ги отведе към финикийските брегове. Пътуването започнало приятно, но ненадейно се извила все по-застрашителна буря. Разбушуваните вълни подмятали кораба като жалка черупка. Напразно моряците свлекли палтната и употребили всички средства, за да спасят кораба, себе си и своите неопитни пътници. Моряците проявили рядко безчестие: като си давали вид, че вземат предпазни мерки, те се измъкнали с единствената спасителна лодка и оставили кораба с пътниците на произвола на морската стихия. Достойни за своите родители, изпадналите в беда младежи горещо се молели на Бога да пощади младия им живот от гибелните вълни, които напирали да разломят на парчета целия кораб. Йоан и Аркадий мислели в тези страшни минути повече един за друг, за родителите си и за своите слуги, отколкото за себе си. Пълно крушение разчупило на парчета кораба, момчетата съблекли дрехите си, заловили се за отделни корабни отломки и огромните вълни ги откъснали един от други в различни посоки. Повече никой никого не видял. Всеки мислел другия за погинал. Но Бог не оставил никого да погине. Всички до един се спасили, изхвърлени на различни брегове.

Излязъл на морския бряг, Йоан скърбял повече за смъртта на милия си брат. Той и не помислил да се връща у дома си, за да занесе такава страшна вест на родителите си и сякаш съжалявал, че само той е останал жив. Преживяният страшен ужас извършил пълен прелом в душата му. Едва що избягнатата смърт по-ясно от всичко му показала суетността на земните преходни блага и той още на брега решил да скрие своята тъга и да потърси душевното си спасение в някой от близките манастири. Той усърдно се помолил на Бога да насочи неговите стъпки и скоро се озовал пред портите на една света обител. На почукването се откликнал монахът-вратар и много се учудил от вида на младия странник. Той му подал дреха да скрие голотата си, подкрепил изчерпаните му сили с храна и го разпитал за неволята, която го е довела в този вид в манастира. Като узнал, че корабокрушенецът горещо желае да стане негов събрат, вратарят съобщил на игумена за клетия странник и неговата молба. Игуменът ведната изслушал Йоан и неговата прозорливост му открила, че пред него стои един бъдещ Божи угодник, защото реданието твърди, че това бил самия сетнешен св. Йоан Лествичник. Йоан бил приет в манастира.

Подобна била съдбата и на по-младия брат Аркадий. Сродни по кръв и по дух, двамата братя стигнали до едни и същи решения след преживяната катастрофа. Той имал щастието да срещне на пътя си един прозорлив и свят старец, който го утешил със съобщението, че брат му и останалите техни спътници от кораба са живи и че всички са постъпили в манастири. Това още повече утвърдило решението на Аркадий да последва техния пример и се хвърлил в нозете на стареца с молба да го посвети в монашески чин. Старецът го завел в Сукийската обител на св. Харитон, постригал го и му дал монашеска килия.

Изминали две години без никаква вест от двата синове. Ксенофонт и Мария с растяща тревога напразно чакали вест от своите любими рожби. Най-сетне бащата изпратил верен слуга в Бейрут да потърси младите си господари, но той не открил никаква следа от тях. Сам решил да ги потърси в далечна Атина, която била най-прочутото средище на тогавашната образованост, но и тук търсенията му останали безуспешни. Отчаян тръгнал верният служител за Цариград, но спрял по пътя да почине в един крайпътен дом и там разпознал в лицето на един пътуващ за Светата земя монах едного от слугите, които преди две години тръгнали с младите господари

за Бейрут. И узнал страшната истина. Този монах също мислил, че е единственият, който е преживял корабокрушението. Той също нямал сили да занесе такава огромна скръб в дома на добрите си господари и, скрит под покайното монашеско облекло, мислел да отнесе жестоката истина в гроба си.

Голяма била мъката на верния слуга и с много сълзи оплакал горката участ на клетите младежи и на още по-нещастните им родители, които изведнъж били лишени и от двамата си сина.

Привлечени от плача му, околните узнали за великата злочестина и го увещали да се завърни и да съобщи на господарите си за станалото. Той пристигнал в Цариград, влязъл в палата на Ксенофонт, но не посмял да се яви пред никого. Видели го да седи в дълбока скръб и веднага съобщили на Мария за завръщането му. Тя заповядала веднага да се яви при нея, но той не могъл да каже изведнъж истината. Отговарял уклончиво и се оправдавал, че загубил писмото на Йоан и Аркадий, които пишели, че били живи и здрави. Но майчиното сърце предусетило нещо лошо и той повече не издържал.

С горки ридания преданият служител разказал за гибелта на кораба и на нейните синове. Но вместо да припадне от разкъсваща майчинска скръб и да избухне в неудържими ридания, вярващата майка повторила с християнски думи старите библейски слова на многострадалния Иов. Тя забранила на слугата да казва комуто и да било за случилото се и зачакала своя мъж, който още не бил се прибрал в къщи.

Когато тя му съобщила за сполетялото ги нещастие, благочестивият и безкрайно предан на Божията воля Ксенофонт не останал по-долу от героичната си съпруга. Двамата се затворили в своята молитвена стая и през цялата нощ променяли сълзите с молитва и спомен за синовете си с надежда за бъдещия живот на своите чисти и праведни рожби. Изморени от силните преживявания, те задремали и Бог ги утешил с чудно видение на техните деца, от което пламнала надеждата им, че те навярно не са загинали. На сутринта решили да заминат за Йерусалим.

Когато били в околностите на реката Йордан, те срещнали прозорливия старец на малкия си син Аркадий. Той устроил общата щастлива среща най-напред между двамата братя – монаси, а след това и на синовете с техните родители. Тази среща станала в храма Гроба Господен. Братята се познали един друг и прегърнати изливали в радостни сълзи горещата си благодарност към Бога за своето необикновено намиране в ангелския образ на иноческия подвиг. Но родителите не могли да познаят двамата си сина – толкова много били те променени от строгия молитвен и постически живот в своите манастири. Най-сетне в странопримницата, където били отседнали Ксенофонт и Мария, старецът накарал Аркадий да разкаже пред родителите си своята и на брата си история. Неизказана била радостта, неспирни били общите сълзи от това богоустроено събиране на цялото благочестиво семейство на Ксенофонт.

Старецът изпълнил молбата на родителите да постриже и тях в монашество, след което ги наставил в пътя на иноческото житие. Мария постъпила в женски манастир и достигнала

върхове на монашеското съвършенство, като била удостоена с дара на чудотворството и с блажено отшествие във вечността на Божиите угодници. Йоан и Аркадий отишли със стареца си в пустинята, където ги последвал и Ксенофонт, след като раздал цялото си имущество на бедните и освободил всичките си роби. Ксенофонт също се прославил с дар на пророчество, а цялото семейство било причислено от Църквата в лика на светците заради дивните подвизи на своя отшелнически живот.

© *Жития на светиите.* Синодално издателство, София, 1991 година, под редакцията на Партений, епископ Левкийски и архимандрит д-р Атанасий (Бончев).

Св. Григорий Богослов (Назиански), архиепископ Константинополски

Църковни песнопения

Тропар, глас 1

Пастирската свирка на твоето богословие,
когато се разгласяше и се предаваха от тебе добри наставления,
тъй като излизаха от глъбините на духа, победиха тръбите на риторите:
но моли Христа Бога, отче Григорий, да се спасят нашите души.

Кондак, глас 3

С твоя богословски език като си разрушил риторските кози, славне,
с одеждата на Православието, свише изтъкана, си украсил Църквата,
която, като си понесъл, с нас, твоите чада, зове:

радвай се, отче прекрасний ум на богословието.

Житие на светия наш отец Григорий Богослов, патриарх Константинополски

Св. Григорий Богослов. Стенопис от църквата Хора в ЦариградСвети Григорий, св. Василий Велики и брат му св. Григорий Нисийски образуват тризвездието на “тримата Кападокийци”. Св. Григорий бил майстор на словото и на стихотворната реч. Сведения за неговия живот ни дават не само писанията на св. Василий Велики и блажени Йероним, но и неговите собствени трудове, особено писмата и автобиографичнирв му стихове. Св. Григорий сам ни е разказал своя живот и то с истински лиричен драматизъм. Любител на безмълвието и богосъзерцанието, устремен с волята си към пустинното богомислие, той бил призован към пастирско служение сред бурята на житейските смутове в Църквата през IV век. Той преминал славния си жизнен път в постоянно насилие над своята лична воля, в непрекъснато смиряване на своите пориви и с винаги наранено сърце.

Св. Григорий се родил в Арианз при Назианз (Кападокия) около 330 година. От най-ранно детство неговите родители – св. Нина и св. Григорий, епископ Назиански Старши – са му наложили “златната вериге на благочестието”. Овладян от пламенна и неудържима склонност към науката, с по-младия си брат Кесарий той започнал образованието си в близкия Назианз и го продължил в Кесария Кападокийска, където за пръв път се срещнал в Василий Велики. След кратък престой тук св. Григорий пристагнал в Александрия, където брат му Кесарий изучавал медицина. Но целта на бъдещия велик богослов е по-голямата наука. Затова той оставил брат си и отишъл в 349 г. в Атина. По пътя за елинската столица, сред смъртната заплаха на бушуващите вълни, св. Григорий повторил обета на майка си да се посвети на Бога.

В Атина той намира повече отколкото търсил. “Аз търсих там красноречие и намерих щастие, защото там намерих Василий. Аз заприличах на Саул, който търсил ослици, а си намерил царство (1Цар. 9:3,10). Случайната придобивка се оказва по-висока, отколкото главната цел...” Свети Григорий и Василий Велики свързали най-тесните връзки на взаимно доверие и привързаност. Те могли да кажат за себе си: “С единомислие ходихме в Божия дом” (Пс. 54:15). “У нас всичко беше общо – казва св. Григорий, – и едната душа свързваше това, което разделяха телата...” Чувствителната, кротка и впечатлителна душа на св. Григорий се нуждаела от привързаност и обич, а дружбата с Василий била най-нежната от всички му привързаности. В шумната и душегубна Атина двамата приятели знаели само два пътя: единият ги водел към християнските храмове, а другият – към учителите на външните науки.

Свършили се годините на учението и странстването. След многогодишно отсъствие и двамата трябвало да се завърнат в родните места. Върнал се св. Григорий с решителна готовност да положи в нозете на Христа всичките си насъбрани знания, за да отстъпят те място на словото на великия Бог. Не веднъж и не лесно намерил той лекия и гладък път

“Идваха в ума ми Илия Тесвитянинът (3Цар. 17:1), великият Кармил (3Цар. 18:17-46), необичайната храна и пустинята на Предтеча (Мат. 3:1-4). Надделяваше от друга страна любовта към божествените книги и черпената от тях светлина на духа, а такова занимание не е работа за пустинята и безмълвието. Много пъти се люшках аз насам–нататък и накрай умирих желанията си и бродещият ум се установи по средата”.

Смущавала го още и неговата нежна и гореща обич към родителите му – "тя ме теглеше като товар към земята". Той останал в родителския дом и споделял домашните грижи на майка си и баща си. Но и сред мирските залисии той се стараел да води съзерцателен живот, като възприел от отшелниците углъбеността на техния ум, а от миряните – старанието да бъде полезен на обществото.

Св. Григорий прекарвал безсънни нощи в молитви и размишления, а благочестивото му въображение го отнасяло към отдалечените пустини на Понт, където се трудил и предавал на безмълвие светият му приятел Василий "в съжителство с Бога, покрит от облак като един от старозаветните мъдреци". Около него се събирали неколцина ревнители на подвига на духовното бдение – "ангелоподобни лица, които стоейки на нозе, призовават Бога в псалми и възнасят сърцата си към Него с песнопения, отправяйки общи славословия от много уста…"

За малко се удало на св. Григорий да вкуси наслада на пустинното безмълвие в Понт. Родителският зов скоро го върнал в света и против желанието му, както и по силното настояване на назианците, баща му го възвел на един от най-високите престоли – в 361 или 362 година го ръкоположил за свещеник.

"При тази принуда аз затъгувах така силно, че забравих всичко – другари, родители, отечество, род и като ужилен от насекомо вол заминах за Понт, като се надявах у божествения приятел да намеря лекарство против горестта".

И той го намерил там. Единствено времето смекчило чувството за злощастие. Завърнал се в Низианз, той приел върху себе си пастирските задължения, чието величие и товар така ясно съзнавал.

Синовното послушание пак надмогнало у него любовта към безмълвието: той споделял епископските трудове на своя родител. А в 372 година Василий Велики го ръкоположил за епископ на Сасима. В този град той наистина отишъл, но не се и приближил до дадената му църква поради арианска съпротива. "Нито веднъж не извърших там богослужение, не се молих с народа, не възложих ръце нито на едного от клирите" – казва св. Григорий.

По новата просба на баща си той се върнал в Низианз и вече като епископ му помагал в дълбоката му старост. След неговата смърт в 374 година младият епископ Григорий не пожелал да заеме неговото място, макар да управлявал паството до избора на нов епископ.

Най-после и за него дошла свободата да разполага със себе си, и той, "като беглец" се уединил в Селевкия при храма "Св. Текла", където искал да се отдаде на самота и съзерцание. И това не продължило много. Този път той трябвало да отстъпи пред призива на православните жители на столицата и да преустрои стопената от арианските императори Цариградска православна църква.

Между 379 и 381 година настъпил върховният момент от неговия живот.

"Приканиха ме да стана помощник на народа, защитник на Словото, да орося със струите на благочестието изсушените, но все още зеленеещи души, с хранителността на елея да засиля светлината в светилниците, да разкъсам с твърдото учение паяжините – тези гнили вериги на многосръчните словоплетници, които са смешни за крепките, но впримчват лекомислените".

Св. Григорий Богослов, миниатюра. Източник: iconaantica.spb.ru.”Не по добра воля, а насилствено увлечен от други”, св. Григорий се явил в Цариград като защитник на Словото. Той не намерил тук нито един православен храм: всички били заграбени от еретиците – ариани. Наложило се да извършва божествената служба в частен дом, в бедна къща. Така възникнал храмът “Анастасия” – “Възкресение”, в който “Троическият Богослов” произнесъл своите знаменити и благодатни слова на богословието, разкрил и изповядал неизречимите тайни на Божественото триединство и възкресил православието в Цариград. Тези слова му спечелили названието “Богослов”. Чрез тях той оживил, ободрил и събрал разпръснатите овци на истинското словесно Христово стадо.

На 27 май 380 г. св. Григорий Богослов бил тържествено утвърден в църквата “Св. апостоли” за цариградски архиепископ от император Теодосий I (379-395) и потвърден на II вселенски събор в 381 г., който бил открит под негово председателство и на който възтържествувало православието.

Но блясъкът не продължил много. Скоро той трябвало да напусне заслужения с толкова пастирски подвизи престол и мястото на “общата победа”. Съмнителни произшествия и интриги му дали повод да подаде оставката си и през юни 381 година се завърнал в родния Низианз. Той завеждал вдовстващата там катедра до 383 година, докато избрали Евлалий, и след това окончателно се оттеглил в наследственото си имение в Арианз.

Св. Григорий напуска Константинопол. Ръкопис от XI в. (Codex Taphou 14), съхранява се в библиотеката на Гръцката патриархия в Йерусалим. Източник: eikastikon.g
Св. Григорий напуска Константинопол. Ръкопис от XI в. (Codex Taphou 14).
Съхранява се в библиотеката на Гръцката патриархия в Йерусалим. Източник: eikastikon.gr

Св. Григорий притежавал дълбоко благочестие и високи дарования. Той бил една съзерцателна поетическа натура, чувствителен и примирителен. Остатъка от дните си той прекарал в мечтаното безмълвие, в песнословия на неизказаното Божество, на неразделната и единосъща Троица.

В началото на седмото десетилетие от своя живот той склопил очи към 390 година.

Църквата облажава св. Григорий като “Троически Богослов”, като “таинник на Св. Троица”. Църквата пази и следва неговото богословско учение, което разкрива със словата на философстващия разум възвишените истини на апостолската проповед.

По отношение на християнската мисия всред славяните и на славянската писменост той трябва да бъде отбелязан като най-големият от древните отци любимец на св. Константин–Кирил Философ, който изучавал дори наизуст неговите произведения и написал похвала в негова чест.

© Жития на светиите. Синодално издателство, София, 1991 година, под редакцията на Партений, епископ Левкийски и архимандрит д-р Атанасий (Бончев).

Св. преподобна дякониса Ксения Римлянка

Преподобна Ксения Римлянка се родила в Рим като дъщеря на знаменит сенатор и носила името Евсевия, което отговаряло на нейното религиозно настроение, защото Евсевия значи благочестива. Когато станала девойка, родителите й я сгодили за един велможа и сенатор. Иначе обаче мислила благочестивата Евсевия. Тя отдавна била решила да посвети целия си ангелоподобен живот на Иисус Христос.

Времето на сватбата наближавало. Никой и не подозирал бурята в чистата душа на Евсевия, чиито мисли били устремени само към изпълнението на нейния свещен обет за целомъдрие. Усърдно се молила и най сетне взела едно смело решение: да напусне тайно родителския дом и да изчезне завинаги от суетния свят на римската аристокрация. Тежко било за нейното нежно сърце да причини такава скръб на благородния баща, на милата майка. Но по-скъпи от всичко за нея били словата на Спасителя: “Който остави… баща или майка… заради Моето Име, ще получи стократно и ще наследи живот вечен” (Мат. 19:29). Възторжено съчувствие и всеотдайна преданост тя срещнала от двете си служителки, с които прекарала цялото си детство. По поръка на своята господарка двете девойки раздали на бедните всичко, което скрито могла да отдели Евсевия от личното си притежание. Преоблечени в мъжки дрехи, снабдени с малко злато за най-дребните си разноски, те се промъкнали в потайна нощна доба през случайно отключените порти на бащиния дом и успели да се качат на един кораб за далечна Александрия. Оттам доплували до остров Коа, който се намирал на 54 километра южно от Халикарнас, в малоазийска Кария.

На малкото островче Евсевия наела една бедна къщица и помолила своите спътнички за две неща: да я считат за равна на себе си и да я наричат само Ксения, което значи странница. Скрита зад това име, тя искала да заличи всички следи от своя произход и фамилия, за да не я открият родителите й. Верните и единомислени девойки изпълнявали безпрекословно желанията на своята предишна господарка и ревностно подражавали на нейния суров отшелнически живот.

Само едно липсвало на тези предани Христови невести: те имали нужда от духовно ръководство и от защита на тяхната душевна чистота. Скоро Бог им изпратил подходящ отец.

Веднъж Евсевия срещнала на острова един старец с почтен вид, който бил облечен в монашески дрехи. Тя го помолила да приеме за свои духовни дъщери нея и другарките й.

– Аз мисля, че ти си епископ Божий.

– Кои сте вие?

– Ние сме от далечна страна и търсим само едно – спасение на душите си.

– Самият аз съм странник тук, идвам от светата земя. Аз не съм епископ, а игумен на манастира “Св. ап. Андрей” в Карийския гр. Милас.

Старецът Павел се съгласил да поеме ръководството на римските подвижнички, ако дойдат в неговия град, гдето те купили дом и устроили малка църквица наблизо до катедралата, като избрали за неин покровител св. архидякон Стефан. Игуменът усърдно се грижил за малката девическа община и постригал в монашество Ксения и нейните другарки, към които се присъединили и други ревнителки на монашеското целомъдрие.

Наскоро Павел заместил починалия миласки епископ Кирил. Новият епископ посетил малката обител и посветил Ксения за дяконица, въпреки нейното нежелание.

Възвишен бил животът на дяконица Ксения. Тя приемала храна през ден, през два, а понякога и през неделя. Помнейки псаломските слова: “Ям пепел като хляб, питието си със сълзи размесвам” (Пс. 101:10), преподобната посипвала хляба, с който единствено се хранела, с пепел от кадилницата и го овлажнявала със сълзите си. Освен общата храмова молитва, тя скришом се молела в килийката си с вдигнати към небето ръце. Облеклото й било най-бедно. Колкото била строга към себе си, толкова тя била грижлива, снизходителна, милосърдна и нежна към своите сестри.

Когато епископ Павел бил в с. Левкин и заедно с целия си клир чествал паметта на св. Ефрем Миласки пред неговите мощи, дошъл краят на преподобната Ксения Римлянка. Бележити са прощалните й думи към разплаканите сестри:

– Сестри, вие проявихте много любов към мене. Продължете и нататък вашата любов, молете се за мене, аз умирам. Помолете и нашия отец Павел да се моли за мене, той толкова много се е грижил за душата ми. Апостол Петър казва: “Господ не се бави да изпълни обещанието Си, както някои смятат това за бавене; но дълго време ни търпи, понеже не желае да погинат някои, а всички да се обърнат към покаяние. И ще дойде денят Господен, както крадец идва нощем” (2 Петр. 3:9-10). И затова не бива да се леним, а трябва да бодърстваме. Бъдете бодри, сестри, бъдете готови да срещнете Господа с елея на добрите дела и с гореща любов!

Отпратила сестрите, тя останала сама в храма и по пладне я намерили починала. Епископ Павел положил тялото й в посочения от нея гроб при стечение на голямо множество народ. След една година починала и едната от нейните другарки, която помолила останалата да разкаже, коя е била светата покойница.

Така светът узнал и Църквата съхранила житието на преподобната Ксения Римлянка, отминала в блажената вечност през втората половина на V век на 24 януари.

© Жития на светиите. Синодално издателство, София, 1991 година, под редакцията на Партений, епископ Левкийски и архимандрит д-р Атанасий (Бончев).

Св. свещеномъченик Климент, епископ Анкирски

† 23 януари 312 година

Тропар, глас 4:

> *Лоза на преподобието, стъбло на страдалчеството, цвят най-свещен и плод богодаден, вечноцъфтящ, си дарил себе си на верните, всесвещени; но като състрадалец на мъчениците и съпрестолник на свещеноначалниците, моли Христа Бога да се спасят нашите души.*

Кондак, глас 4:

> *Бил си честна клонка на Христовата лоза, показал си се многострадален, Климente всехвални, и със страдащите си зовял: Ти, Христе, си светла радост на мъчениците.*

Житие на свети свещеномъченик Климент, епископ Анкирски

Свети Климент се родил в гр. Анкира (днешната турска столица Анкара), в областта Галатия – една от люлките на малоазийското християнство, което оставило спомена за безбройни и славни изповедници на евангелската вяра. Своя бърз възход във вярата, благочестието и изповедническото мъжество той дължал на блажената си майка Ефросиния. Убедени в словата на апостола, че “не повярвал мъж бива осветен чрез вярваща жена” (1Кор. 7:14), нейните родители я омъжили за един закоравял езичник, но надеждите им не се оправдали. Този мъж не само не мислел да приеме вярата на жена си, но с всички средства полагал усилия да привлече нея към езичеството. По цели нощи вярващата християнка се молила на Бога да й дари или духовно единство, или пълна разлъка с този неповярвал мъж. Господ се отвърнал от този порочен човек, като непотребен Свой раб, и той скоро умрял, като оставил Ефросиния с пеленаче на ръце, на което дали името Климент.

Когато той бил на 12 години, умряла и майка му. За останалия сирак се погрижила приятелката на майка му, богатата и благородна София, която нямала деца. Тя била много състрадателна. По време на един глад в Галатия мнозина от жителите на Анкира оставяли на произвола на съдбата своите дечица, понеже нямали с какво да ги хранят. Климент, който и след майчината смърт се намирал под добро влияние, събирал тези дечица и ги водел в дома на София, а тя ги хранила и обличала. Благодарение на Климентовата помощ нейната къща се превърнала не само в дом за бедните, но и школа за възпитание. Защото нейният питомец учил тези изоставени деца и ги подготвял за кръщение.

Тези негови занимания и чистият му живот събудили общото уважение към него и затова рано приел свещенство, и едва достигнал 20 години, той бил избран за Анкирски епископ. Сега върху плещите му легнала не само грижата за Софиините питомци. Той с успех разпространявал християнството и укрепвал всички в евангелските добродетели.

Скоро настъпило времето на тежки изпитания за Църквата. Тъкмо в Мала Азия пламнал и се

пръснал по света пожарът на деветото гонение срещу християните. Главният прицел на гонителите станали християнските епископи, останалите клирици и дори църковните четци. Органите на римската власт изпълнявали царския указ за гонението с такова усърдие, че в тъмниците не оставало място за углавните престъпници. Ревностният архипастир на Анкира бил първата жертва. Мъчителите изнемогвали и се сменяли един след друг в изтезанията. Пребит и стърган с железни зъбци, младият епископ не приличал на себе си. Цялото му тяло се превърнало на една рана; дори вътрешностите му се показали. Когато най-сетне го захвърлили в тъмницата, за общо изумление на другата сутрин го намерили напълно изцелен. Решили да го изпратят в Рим. Отново се заредили мъчения и тъмница, но на Бога било угодно да го прослави с такива изцеления, че поразеният народ масово изповядвал християнството и мнозина поради това приели мъченическа смърт.

От Рим той бил прехвърлен в Никомидия, където отново го предали на изтезания заедно с неговия новопокръстен ученик Агатангел. Никога не изнемогвала душата на великия страдалец. Като виждал с очите си, колко много люде преминават в християнството поради неговото страдание, свещеномъченикът просто се сродил с болката и сам желал все повече да страда.

Тъмничните надзорници припомнили на градското началство за отдавнашните затворници Климент и Агатангел: "Много години те са мъчени от разни властници, но са все живи и здрави, и ние почнахме да си мислим дали те не са безсмъртни?" По заповед на Максимин св. Климент бил отведен в Анкира и тогавашният управител наредил да го затворят в тъмницата и всеки ден да го измъчват най-жестоко. В продължение на два месеца всеки ден нанасяли по лицето и главата на удивителния мъченик 150 удара с чепата тояга. Самите мъчители били слисани от неговото непоколебимо търпение. Той понесъл изтезанията на единадесет мъчители от започването на гонението до мъченическата си смърт – цели 28 години.

По случай пристигането на нов анкирски управител на Климент било позволено да излезе от тъмницата в нощта срещу Богоявление (6 януари) и да остане сред своето паство до 23 януари. Той извършвал божествената служба и произнасял проповеди, в които предсказал своята скорошна смърт и близкото прекратяване на гоненията. По време на самото богослужение, когато принасял безкръвната евхаристийна жертва, св. Климент Анкирски бил обезглавен заедно със своите дякони Христофор и Харитон в 296 г. и техните останки били погребани от блажената София.

Св. мъченик Агатангел бил измъчван до смърт и починал малко по-рано, но неговата памет се празнува на 23 януари заедно с паметта на неговия учител св. Климент Анкирски.

© *Жития на светиите.* Синодално издателство, София, 1991 година, под редакцията на Партений, епископ Левкийски и архимандрит д-р Атанасий (Бончев).

Св. преподобномъченик Анастасий Перски

Св. преподобномъченик Анастасий Персиец

† 628 година

Кондак

Да възпеем, верни, в песни божествения ученик и Павлов спътник Тимотей; с него да почетем мъдрия Анастасия, възсиял от Персия като звезда и прогонващ нашите душевни страсти и телесни недъзи.

Житие на свети преподобномъченик Анастасий Перски

В мирския си живот Анастасий се наричал Магундат и бил син на персийски маг. Служил в конницата на Хорзой II (590-628 г.) и взел участие в похода на пълководеца Шахин, с когото проникнал дори до гр. Халкидон във Византия. Когато се отклонил от войската, той отишъл в Йераполис при река Нил и постъпил при един персийски златар да учи занаята му и да слуша учението на Иисуса, защото златарят бил християнин. Посещавал с него църквата и разпитвал за изобразените по стените икони, които разказвали за подвизите на мъчениците и светците.

В самата Персия християнската религия станала много известна след 614 г., когато Хорзой превзел Йерусалим и отнесъл със себе си светия Господен кръст, чрез който ставали много чудеса и който бил върнат обратно при сина му Кобад. Всичко това все повече разпалвало вярата му и той все по-силно желаел да получи кръщение, но златарят отклонявал своята помощ, защото по това време се бояли от персите.

Тогава Магундат решил да осъществи мечтата си, като замине за Палестина и скоро се озовал в Йерусалим. Тук постъпил на служба при един християнолюбив златар, който го завел при свещеник Илия от храма “Свето Възкресение” (Храм Гроб Господен).

За младежа узнал и йерусалимския патриарх Модест, който го кръстил, и след свалянето на бялата кръщелна дреха на осмия ден го поверил на един благочестив старец от йерусалимските манастири. Голямо било неговото усърдие. Той се научил да чете от свещените книги на гръцки и така безупречно изпълнявал всичките си монашески задължения като послушник, че старецът го постригал за монах и му дал името Анастасий.

И така този млад персиец, който владеел магическото изкуство на баща си и участвал в победоносните походи но Хорзой, сега станал образцов монах, който спечелил обичта и уважението на всички братя със своите добродетели: смирение, кротост и трудолюбие. С каквото и да се занимавали ръцете му, неговите мисли били винаги устремени в молитва към Бога. Мислите му често се спирали и върху мъченическите подвизи и това обливало в сълзи очите му, като все повече в сърцето му запламтявал копнежът да сподели тяхната свята участ.

Когато укрепнал достатъчно в духовното си издигане и неговият старец се убедил в искреността на намеренията му, Анастасий получил най-сетне благословия да отиде на

мъченически подвиг. По онова време Палестина се намирала под персийска власт. Скоро след това той бил задържан под стража в Кесария Палестинска и разпитван в преторията пред персийския управител. Изтезаван на два пъти, хвърлян в тъмница и изкарван да носи камъни, окован във вериги, Анастасий водил дълги спорове и произнасял защитни речи пред мъчителите си за истинската вяра.

През една нощ друг затворник–юдеин видял как цялата тъмница просияла от неземна светлина и около дивния персиец се събрал цял сонм от лъчезани набожители, които облажавали мъченика заради неговите страдания. Облажавали Анастасия и събратята му от неговия манастир, а неговия старец така силно съчувствал на ученика си, че сякаш сам бил подлаган на същите страдания.

Многократно мъчен и пребиван, смелият изповедник бил пуснат да посети празничното богослужение по ходатайството на виден сановник. С голяма радост християните посрещнали невинния старадалец и целували със сълзи неговите тежки вериги. В уреченото време той отново бил върнат в тъмницата, за да бъде изпратен на съд пред самия Хорзой в Персия. Тук бил подложен на нови жестоки мъчения. В тежко състояние го отнесли в тъмницата. Тъмничният пазач бил таен християнин и много се грижил да облекчава участта на своите измъчвани едноверци. По заповед на царя Анастасий бил подложен на другия ден на нови изтезания. Разярен от непобедимото мъжество на своя някогашен войн, Хорзой заповядал да го удавят на другия ден заедно със седемдесет негови другари.

– Аз желаех да бъда разкъсан на парчета от вас заради моя Христос, и тая смърт е малко за мене. Благодаря на Господа, че с това малко страдание ми дава възможност да премина във великата и неизказана слава на светите мъченици! – казал Анастасий на своите смаяни палачи.

Оставили телата на удавените мъченици да бъдат разкъсани от зли кучета, но нито едно не се докоснало до тялото на св. Анастасий. Строги войници пазили, да не би някой християнин да вземе тялото му.

Св. Анастасий Перски загинал в 628 година. По-късно неговите св. мощи били пренесени в Йерусалим.

© Жития на светиите. Синодално издателство, София, 1991 година, под редакцията на Партений, епископ Левкийски и архимандрит д-р Атанасий (Бончев).